

Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimi Derslerine Yönelik Tutumlarının ve Görüşlerinin Değerlendirilmesi

Fatma Şaşmaz Ören, Ömer Seyfettin Sevinç & Ertuğrul Erdoğan

Bu çalışmanın amacı, öğretmen adaylarının Okul Deneyimi I ve Okul Deneyimi II derslerine yönelik tutumlarını belirlemek ve bu derslere yönelik görüşlerini ortaya koymaktır. Veri toplama aracı olarak Kılınç ve Salman (2007) tarafından geliştirilen "Okul Deneyimi Dersleri Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Öğrencilerin tutum ölçeğinden aldıkları puanların bazı demografik özelliklere göre değişip değişmediği araştırılmıştır. Araştırma, Celal Bayar Üniversitesi Demirci Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümünde 2007–2008 öğretim yılı bahar döneminde öğrenim gören 381 öğrenciyle yürütülmüştür. Verilerin analizinde t-testi, varyans analizi ve Kruskal Wallis H-testi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular, öğretmen adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutumlarının olumlu olduğunu, erkek ve kız öğretmen adayları arasında tutum açısından önemli bir fark olmadığını ortaya koymuştur. öğretmen adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutumlarının öğrenim görülen bölüm, öğrenim türü (I.öğretim ve II. öğretim), yaş, mezun olunan lise türü ve uygulama okulunda karşılaşılan problemin kaynağı değişkenlerine göre farklılaşmadığı görülmüştür. Buna karşın öğretmen adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutumları tercih nedenine ve mesleki geleceği hakkındaki düşüncesine göre değişmektedir.

Anahtar Sözcükler: Okul deneyimi, öğretmen adayları, öğretmen yetiştirme.

Assessing Teacher Candidates' Attitudes and Views towards School Experience Courses

The purpose of this study was to assess teacher candidates' attitudes towards School Experience I and School Experience II courses and to describe their views on these courses. School Experience Course Attitude Scale developed by Kılınç and Salman (2007), was used to collect data. Differences in students' attitude scale scores by demographic characteristics were examined by using t-test, One-way ANOVA and the Kruskal Wallis H-test. Study group were 381 students studying at Celal Bayar University, Demirci Faculty of Education, Department of Primary Education during the spring term of the 2007–2008 academic year. Findings indicated that teacher candidates' attitudes towards school experience courses are positive and there was no significant difference between male and female students in terms of attitudes. Furthermore, there was no statistically significant difference in the attitude scores by the "department", "type of education" (Mainstream and Evening Session Education), "age", "type of high school graduated from" and "source of the problem encountered in practicum school". On the other hand, teacher candidates' attitudes towards school experience classes differed by "reason for selecting the department" and the perceptions of "occupational future".

Key words: School experience, teacher candidates, teacher training.

Summary

Within the scope of School Experience Courses, the activities conducted and tasks performed by teacher candidates provide them with the opportunity to observe experienced teachers at work, to work with individuals and small groups, and to gain teaching experience over short periods (Ergüneş, 2005). Following different education processes in the school environment is part of this subject's general objectives. The fundamental aim of including school experience in the pre-service teacher training curriculum is for teacher candidates to gain experience, to link extracurricular activities with their work at the faculty and to be able to discuss with their colleagues (Saraç, 2004).

“Faculty-School Cooperation” is a system with numerous components. Noticing issues in a timely manner and taking remedial measures are important for ensuring the efficient operation of the system. This, in turn, makes continuous assessment necessary (Koroğlu, Başer and Yavuz, 2000). In this context, while it is important that School Experience courses are conducted successfully in the form that they were planned, it is also beyond doubt that identifying the opinions of teacher candidates, participating school guidance counselors, the faculty coordinator and lecturers in these classes all make significant contributions to eliminating problems and increasing efficiency.

The purpose of this study was to assess the attitude of teacher candidates towards School Experience I and School Experience II courses and to examine variations in attitudes by demographic variables, such as gender, department and age. Teacher candidates' views on school experience courses were also described.

The “School Experience Lessons Scale of Attitude (ODDTÖ)”, developed by Kılınc and Salman (2007), was used as the data collection tool in the study. The study group were 381 students studying at Celal Bayar University, Demirci Faculty of Education, in the departments of Science Education, Classroom Education, Social Sciences Education and Turkish Language Education during the 2007–2008 academic year. Data were analyzed using t-tests, one-way ANOVA and the Kruskal Wallis H-test.

Teacher candidates' attitudes towards school experience courses did not show statistically significant differences by gender, department, type of education (Mainstream Education, Evening Session Education), age, type of high school they graduated from, and the source of the problem they encountered at the practicum school. But there was a significant difference in the teacher candidates' attitudes towards the school experience classes by their reasons for choosing the teaching profession [$\chi^2_{(2)}=22.79$, $p<0.05$]. It was identified that the score of the teacher candidates who chose the teaching profession because they wanted it themselves ($\bar{x}=72.207$) was higher than that of teacher candidates who chose it due to their family's wishes or “other” reasons ($\bar{x}=63.939$). The analysis results indicated that there was a significant relationship between the teacher candidates' attitudes

towards school experience courses and their occupational future [$\chi^2(2)=31.41$, $p<0.05$]. It was identified that the attitude towards school experience courses of teacher candidates who “feel enthusiasm and excitement” regarding their occupational future was higher than all other groups, and that of students who reported they were “hopeful” regarding their occupational future was significantly higher than students who reported they were “hopeless”. This result was consistent with the studies of Rıza and Hamurcu (2000) and Güzel and Oral (2008).

A great majority (62%) of teacher candidates stated that they chose this department because they wanted to do so themselves. However, the teacher candidates who participated in the study had several other reasons for their preference, such as the opportunity to find work in the public sector, wishes of the family, influence of teachers, and the university entrance exam score being enough for this department. Some of these reasons were collected under the title “other” by the researchers. According to the statements of the teacher candidates, the main reasons for their preference in this group were “the university entrance exam score being only enough for this department”, “luck”, “teaching occupation being the best among social subjects departments”, “influence of state teacher high school”, and “wrong selection”. According to the findings of the study, the attitude scores of teacher candidates who stated these reasons for their preference and those who chose this profession due to their family’s wishes were lower compared to that of the teacher candidates who chose the teaching profession because they wanted it themselves. The students whose attitude towards school experience classes was highest was, as expected, the students who “feel enthusiasm and excitement” regarding their occupational future. The students with the lowest attitude were the students in the group who said they were “hopeless” regarding their occupational future. It would seem that the attitudes towards school experience classes of the teacher candidates who stated negative views regarding their occupational future were also low parallel to this, while the attitudes of the teacher candidates who stated positive views were higher. It was observed that the problems experienced most by the participating students were with the school administration and participating teacher. The students especially regarded the one term duration for practicum inadequate, and stated that the practicum hours should be increased and spread over different days instead of being limited to one day of the week. According to the views of the teacher candidates who participated in the study, the school experience courses are regarded as both beneficial and necessary. Students described these courses as “very important in terms of our gaining experience, beneficial, a must, a prerequisite of the profession”. These findings suggest that communication among practicum school, teacher candidate and lecturer should be improved to increase effectiveness of School Experience I and School Experience II courses.

Okul Deneyimi dersi, öğretmen adaylarının başta mesleğin gerektirdiği genel ve özel alan yeterlilikleri olmak üzere, onların öğretmen niteliklerini geliştiren, deneyimli ve donanımlı hale gelmelerine katkıda bulunan, önemli bir derstir. Bu ders bağlamında uygulama okullarında, öğretmen adayları tarafından gerçekleştirilen etkinlikler ve yerine getirilen görevler, onların deneyimli öğretmenleri görev başında gözlemlmelerine, bireysel ve küçük gruplarla çalışmalarına ve kısa sürelerle öğretmenlik deneyimi kazanmalarına olanak tanımaktadır (Ergüneş, 2005). Okul ortamında farklı eğitim süreçlerinin izlenmesi, bu dersin genel hedefleri içerisinde yer almaktadır. Okul deneyimi dersinin öğretmenlik programına alınmasının temel amacı ise, öğretmen adaylarının deneyim kazanmaları, ders dışı çalışmalarını fakültedeki çalışmalarıyla ilişkilendirmeleri ve meslektaşları ile tartışabilmeleri doğrultusundadır (Saraç, 2004).

Yıldız (2002)'a göre okul Deneyimi dersleri tamamlandığında, öğretmen adayları aşağıdaki özellikleri kazanmış olmalıdırlar:

- a. Okul organizasyonunu ve öğretmenliği sistemli bir yaklaşımla tanımış olma,
- b. İyi düzenlenmiş öğretmenlik deneyimleri aracılığıyla, öğretim programı kapsamındaki öğretim-öğrenme etkinliklerini gerçekleştirmek için gerekli mesleki yeterlikleri kazanmaya başlamış olma,
- c. Öğrenme, gelişme bakımından öğrenciler arasındaki bireysel farklılıklar konusunda deneyim kazanmış olma,
- d. Uygulama okulundaki öğretmenlerle işbirliği yapmış olma ve okulda etkili bir biçimde çalışmak için gerekli kişisel becerileri geliştirmiş olma,
- e. Okulun organizasyonu, yönetimi ve okuldaki günlük işler ile okulda bulunan kaynaklar üzerinde bilgi sahibi olma.

Öğretmen nitelikleri eğitim sisteminin verimliliğini etkileyen önemli öğelerden birisidir. Bir meslek elemanı olarak öğretmenin hizmet öncesi eğitim programında üç boyutu kapsayan bir bilgi birikimine sahip olması öngörülmektedir. Bu boyutlar; alan bilgisi, genel kültür ve öğretmenlik meslek bilgisinden oluşmaktadır (Rıza ve Hamurcu, 2000). Öğretmen adaylarının özellikle mesleki bilgi açısından donanımlı olarak yetişmeleri, yani öğretimini yapacakları alanla ilgili devinimsel, bilişsel ve duyuşsal özelliklerinin yeterince gelişmiş olması çok önemlidir. Özellikle mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin sınıf disiplinini sağlayamama, öğrenci çalışmalarını değerlendiremememe, uygun materyalleri kullanamama, soru

sorma tekniklerini bilememe, öğrencilerini motive edememe ve bireysel farklılıkları algılayamama gibi temel problemlere sahip oldukları bulunmuştur (Azar, 2003).

Bilindiği üzere hukuk, sağlık, mühendislik, vd. mesleki alanlarda uygulama ve staj etkinliklerine zorunlu olarak yer verilmektedir. Öğretmen adaylarının da öğreticilik becerilerini geliştirebilmeleri ve mesleki deneyim kazanabilmeleri ancak gerçek okul ortamında mümkün olmaktadır. Öğretmen adaylarının yalnız kuramsal bilgilerle donanmış olmaları öğretmenlik mesleğini yeterince tanıyamamalarına ve meslekte güçlüklerle, başarısızlıklarla karşılaşmalarına neden olur. Oysa öğretmenlik mesleğine böyle dışarıdan bakmak yerine, mesleğin içine girerek her köşesine yakından dokunmak, öğretmen adaylarının mesleği daha iyi kavramalarını ve benimsemelerini sağlar (Oğuz, 2004). Birçok bilişsel kuramcı da öğrencilerin doğal ortamda sorunlarla karşılaşarak yaşantılar kazandıklarında daha çok öğrendikleri ve öğretimin yaratıcılık özelliğinin arttığı görüşündedirler. Örneğin Bruner'e göre öğrenme düzeyi dinlemeden, gözlem yapma ve uygulamaya doğru artmaktadır (Akt. Hergüner, Arslan ve Dündar, 2002).

Oğuz (2004) eğitim fakültelerinin program ve yapılarındaki yeni düzenlemelerle ilgili olarak şunları ifade etmektedir: Yeniden yapılanma süreci, eğitim fakültelerinin program ve yapılarında yeni düzenlemeler getirmiştir. Bu düzenlemelerden birisi de öğretmen adaylarının, kuramsal bilgi ve becerilerini okullarda daha fazla uygulamaya koyabilmelerini, öğretmenlik mesleğini her yönüyle daha iyi tanımalarını ve mesleğe hazırlanmalarını sağlamaya yöneliktir. 'Öğretmen Adaylarının Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Öğretim Kurumlarında Yapacakları Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönerge' ile; öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine daha iyi hazırlanmalarını, öğrenim süresince kazandıkları; genel kültür, özel alan eğitimi ve öğretmenlik mesleğiyle ilgili bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıklarını gerçek bir eğitim öğretim ortamı içinde kullanabilme yeterliliği kazanmalarını sağlayacak uygulama çalışmalarına ilişkin usul ve esaslar belirlenmiştir (MEB, 1998).

YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi çerçevesinde, Türkiye'de, eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılmasına ilişkin öğretmen yetiştirme sistemi üzerinde çok yönlü ve kapsamlı değişiklikler gerçekleştirilmiştir (Yeşil ve Çalışkan, 2006). 1994 yılında gerçekleştirilen bu projeye hizmet öncesi öğretmen eğitimi daha nitelikli hale getirilmeye çalışılmış ve okul deneyimi derslerinin tüm eğitim fakültelerinin programlarında yer alması sağlanmıştır (Ergüneş, 2005).

Eraslan (2008) da yukarıdaki projeye ilişkin ve projedeki son gelişmelerle ilgili olarak şu ifadelere yer vermektedir: YÖK yeni öğretmen eğitimi programı için hem ortak bir müfredat belirleyerek bir standart getirmiş, hem de alan öğretimi dersleri ile okulda yapılan aktiviteleri artırma yoluna gitmiştir. Bu yeni yapı içerisinde, öğretmen adaylarının uygulama okullarında daha fazla deneyim kazanması amacıyla, öğretmenlik uygulamasının yanında, eğitim fakülteleri programlarına Okul Deneyimi I ve Okul Deneyimi II adlarıyla iki yeni ders eklenmiştir. Ayrıca, uygulama öğretmenlerinin bu süreçte daha aktif bir şekilde rol alması için fakülteler ile okullar arasında var olan işbirliği yeniden düzenlenmiş, daha etkin ve işler hale getirilmiştir. Sekiz yılı aşkın bir süre bu program eğitim fakültelerinde uygulandıktan sonra 2006 yılında Yükseköğretim Kurulu, programın aksayan yönlerini geliştirmeye yönelik bir çalışma başlatmıştır. Bu çerçevede Konu Alanı Ders Kitabı İncelenmesi ve Okul Deneyimi I dersleri kaldırılırken, fakültele programda yer alacak derslerin yaklaşık % 30'unu belirleme yetkisi verilmiş, böylece seçmeli ders olanağı artırılmıştır (Eraslan, 2008).

Fakülte-Okul işbirliği çok sayıda bileşeni olan bir sistemdir. Sistemin işleyişi ancak aksaklıkların zamanında fark edilerek düzeltici önlemlerin alınması, sistemin verimli işleyişinin sağlanması açısından önemlidir. Bu ise sistematik ve sürekli bir değerlendirme çalışmasını gerekli kılmaktadır (Köroğlu, Başer ve Yavuz, 2000). Bu bağlamda, Okul Deneyimi derslerinin planlandığı şekliyle başarılı bir şekilde yürütülüp yürütülmediği önemli olduğu gibi, öğretmen adaylarının, uygulama okulu rehber öğretmenlerinin, fakülte koordinatör ve öğretim elemanlarının bu derslerle ilgili söylemlerinin belirlenmesinin de, sorunların giderilmesinde ve verimin artırılmasında önemli katkılar sağlayacağı şüphesizdir. Yeniden yapılanmanın ve uygulamanın başarılı olabilmesi için eğitim fakülteleriyle uygulama okulları arasında sıkı bir işbirliği, etkili bir iletişim, sorumlulukların paylaşılması, fakülte ve okul imkânlarının birlikte kullanılması, yardımlaşmanın kurumsallaşması zorunludur. Yani yeniden yapılanmayı tanımak, fakülte-okul işbirliğinin misyonunu anlamak, yararlı olduğuna inanmak, sistemin başarılı olması için istekli olmak ve el ele omuz omuza çaba göstermek gereklidir (Hergüner, Arslan ve Dündar, 2002).

Bu açıklamalar ışığında çalışmanın amacı; öğretmen adaylarının Okul Deneyimi I ve Okul Deneyimi II derslerine yönelik tutumlarını ve bu tutumu etkilediği düşünülen bazı değişkenlerle (cinsiyet, öğrenim görülen bölüm, yaş vb.) olan ilişkisini incelemektir. Bir diğer amaç ise öğretmen adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik görüşlerinin belirlenmesidir.

Yöntem

Araştırmada betimsel tarama modeli uygulanmıştır. Bu çalışmanın bağımlı değişkeni öğretmen adaylarının okul deneyimi dersine yönelik tutumlarıdır. Bağımlı değişkenle ilişkisi araştırılan bağımsız değişkenler ise; cinsiyetleri, öğrenim gördükleri bölümler (Sınıf Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği), öğrenim türü (I. Öğretim, II. Öğretim), yaş, mezun oldukları lise türleri (Düz Lise, Anadolu Lisesi, Anadolu Öğretmen Lisesi, Süper Lise, v.b), tercih nedenleri, mesleki gelecekleri hakkındaki düşünceleri, problem durumu ve problemin kaynağıdır.

Araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır:

1. Öğretmen adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutumları nasıldır?
2. Öğretmen adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutumları;
 - a. Cinsiyete,
 - b. Öğrenim görülen bölüme,
 - c. Öğrenim türüne,
 - d. Yaşa,
 - e. Mezun olunan lise türüne,
 - f. Tercih nedenine,
 - g. Mesleki gelecek hakkındaki düşünceye ve
 - h. Problemin kaynağına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Öğretmen adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik görüşleri nelerdir?

Çalışmada Okul Deneyimi I ve Okul Deneyimi II dersleri birlikte ele alınmış her iki dersi kapsayacak biçimde okul deneyimine yönelik tutum olarak ifade edilmiştir.

Evren ve Örneklem: Araştırmanın evrenini; 2007–2008 öğretim yılında Celal Bayar Üniversitesi Demirci Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 2007–2008 öğretim yılında Celal Bayar Üniversitesi Demirci Eğitim Fakültesi, Fen Bilgisi Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören 381 öğrenciden oluşturmaktadır. Evreni temsil eden öğretmen adaylarının seçimi küme örnekleme yöntemi ile yapılmıştır.

Çalışmada yer alan öğretmen adayları, araştırmanın uygulamalarının yapıldığı dönemde Okul Deneyimi I dersini almış, Okul Deneyimi II dersini ise alıyor durumdadır. Bu nedenle öğrencilerin tutum ölçeğinde bulunan maddelere verdikleri cevaplar her iki derse yönelik tutum olarak değerlendirilmiştir.

Veri Toplama Aracı: Araştırmada veri toplama aracı olarak Kılınc ve Salman (2007) tarafından geliştirilen “Okul Deneyimi Dersleri Tutum Ölçeği (ODDTÖ)” kullanılmıştır. Ölçekte 12’si olumlu ve 8’i olumsuz yargı içeren toplam 20 madde bulunmaktadır. Olumlu maddeler; “tamamen katılıyorum=5”, “katılıyorum=4”, “fikrim yok=3”, “katılmıyorum=2” ve “kesinlikle katılmıyorum=1” şeklinde 5’ten 1’e doğru puanlandırılmış; olumsuz maddeler ise “tamamen katılıyorum=1”den “kesinlikle katılmıyorum=5”e doğru puanlandırılmıştır. Dolayısıyla ölçekten alınabilecek en yüksek puan 100, en düşük puan ise 20’dir. Ölçeğin geliştirilmesinde öncelikle öğrenci görüşlerinden yararlanılarak madde havuzu oluşturulmuştur. Kapsam geçerliliğinin sağlanması amacıyla uzman görüşlerinin alınmasından sonra 56 olan madde sayısı 38’e düşürülmüştür. Tutum ölçeğinin uygulanmasının ardından faktör analizi yapılmış ve madde-toplam test korelasyonlarına bakılmıştır. Bu işlemlerin ardından faktör yükleri 0.30 ve altında olan 18 madde ölçekten çıkarılmıştır. Ölçeğe alınan maddelerin madde-test korelasyonları 0,53 ile 0,78, temel bileşenler analizine göre faktör yükleri 0,32 ile 0,73 arasında değişmektedir. Güvenirlik için yapılan analiz sonrası tutum ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı (Cronbach alpha) 0,94 olarak bulunmuştur (Kılınc ve Salman, 2007). Elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmesi SPSS 11,5 paket programında yapılmıştır. Ayrıca açık uçlu bir soruyla öğretmen adaylarının okul deneyimi dersine yönelik görüşleri alınmıştır.

Verilerin toplanması aşamasında öğretmen adaylarının herhangi bir kaygıya kapılmadan ölçek maddelerini içtenlikle doldurmaları, gerçek duygu ve düşüncelerini yansıtma istenmiş ve anket kâğıtlarına isimlerini yazmak zorunda olmadıkları vurgulanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan öğretmen adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutum düzeyleri, bazı demografik özellikleri ile tutumları arasındaki ilişki ve okul deneyimi dersine yönelik görüşleri ayrı ayrı ele alınmış ve sonuçlar tablolarla ifade edilmiştir.

Okul Deneyimi Dersleri Tutum Düzeyi

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla, “Okul Deneyimi Dersleri Tutum Ölçeği (ODDTÖ)”nden aldıkları puanların aritmetik ortalama, standart sapma, mod, medyan, en düşük ve en yüksek değerlerini gösteren betimsel istatistik sonuçları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimi Derslerine Yönelik Tutumlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

ODDTÖ	N	\bar{X}	S	Mod	Medyan	Minimum	Maksimum
Tutum	381	70.236	12.193	70.00	72.00	32.00	100.00

Araştırmanın çalışma grubunda yer alan öğretmen adaylarının okul deneyimi dersleri tutum ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması 70.236’dır. Okul deneyimi derslerine yönelik en düşük tutuma sahip öğretmen adayının aldığı puan 32.00, en yüksek tutuma sahip öğretmen adayının aldığı puan 100,00’dür.

Daha önce de belirtildiği gibi ölçekten alınabilecek en yüksek puan 100, en düşük puan ise 20’dir. Tutum ölçeğinde 20 sorunun tamamına 3 verildiğini düşündüğümüzde ortalama puanın 60 olduğunu görmekteyiz. Oysa örneklemin aritmetik ortalaması $\bar{X} = 70.236$ olarak bulunmuştur. Dolayısıyla tutumların ortalamaya göre daha yüksek olduğu gözlenmektedir. Bu durumda öğretmen adaylarının bu derslere yönelik düşüncelerinin olumlu olduğu söylenebilir. Yine Medyan’ın 72 ve Mod’un 70 olarak yüksek çıkması araştırmaya katılan öğrencilerin büyük bir kısmının olumlu görüş taşıdıkları yönünde yorumlanabilir.

Okul Deneyimi Derslerine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre Farklılığı

Tablo 2’de ilköğretim öğretmen adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutum puanları üzerinde cinsiyet değişkenine göre yapılan t-testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 2

Okul Deneyimi Derslerine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{X}	S	Sd	t	p
Kız	216	70.815	12.498	379	1.060	0.290
Erkek	165	69.479	11.775			

Öğretmen adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutumları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t_{(379)} = 1.060, p > 0.05$]. Kız öğretmen adaylarının tutumları ($\bar{X} = 70.815$), erkek öğretmen adaylarına ($\bar{X} = 69.479$) göre bir miktar daha olumlu olsa da bu sonuç anlamlı bir farklılık oluşturacak düzeyde değildir. Bu bulgu, okul deneyimi dersine yönelik tutum ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını ortaya koymaktadır. Bu sonuç; Rıza ve Hamurcu (2000) tarafından yapılan, sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerinin Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulamasına yönelik görüşlerinin değerlendirildiği araştırma bulguları ile paralellik göstermektedir. Örneğin, Güzel ve Oral (2008) çalışmalarında Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanlar Eğitimi (OFMAE) bölümünde öğrenim gören öğrencilerin Okul Deneyimi II dersi etkinliklerine yönelik görüşlerini incelemiştir. Bu çalışmaya göre etkinliklerin zorluğu konusunda kız ve erkek öğretmen adaylarının verdiği cevaplar arasında anlamlı bir farklılık yoktur. Bir başka çalışmada Okul Deneyimi II dersi etkinliklerinin gerçekleşme olanağına ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığı ortaya çıkmıştır (Yıldız, 2006).

Okul Deneyimi Derslerine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Öğrenim Görülen Bölüme Göre Farklılığı

Tablo 3'te ilköğretim öğretmen adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutum ölçeğinden aldıkları puanların öğrenim görülen bölüme göre ortalama, standart sapma ve yüzde gibi betimsel istatistikleri ile tek yönlü varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Öğrenim görülen bölüm değişkenine göre öğretmen adaylarının yaklaşık %47'sinin Sınıf Öğretmenliği, %21'inin Fen Bilgisi Öğretmenliği, %16'sının Türkçe Öğretmenliği bölümünde ve %16'sının Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünde öğrenim gördüğü gözlenmektedir.

Tablo 3

Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimi Derslerine Yönelik Tutumlarının Öğrenim Görülen Bölüme Göre Betimsel İstatistik ve ANOVA Sonuçları

Bölüm	N	\bar{X}	S	F	p
Fen Bilgisi Öğretmenliği	78	68.872	11.525	0.723	0.538
Sınıf Öğretmenliği	178	70.607	11.771		
Sosyal Bilgiler Öğret.	62	71.629	13.461		
Türkçe Öğretmenliği	63	69.508	12.930		
Toplam	381	70.236	12.193		

Tek yönlü varyans analizi sonuçları, öğretmen adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutumları ile öğrenim gördükleri bölüm arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir [$F_{(3-377)}=0.723$, $p>0.05$]. Başka bir deyişle öğrencilerin tutumları, öğrenim gördükleri bölüme göre anlamlı bir şekilde değişmemektedir. Saraç (2004) çalışmasında Güzel Sanatlar Eğitimi bölümü öğrencilerinin Okul Deneyimi I dersine yönelik ilgi ve beklentilerini incelemiştir. Araştırmacı, Resim ve Müzik Öğretmenliği programlarında yer alan öğrencilerin derse yönelik ilgi ve beklenti düzeylerini karşılaştırdığında anlamlı bir farklılık çıkmamıştır. Bu durumda öğrenim görülen bölüm açısından, her iki çalışmanın sonuçlarının benzer olduğu söylenebilir.

Okul Deneyimi Derslerine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Öğrenim Türüne Göre Farklılığı

Tablo 4'te öğretmen adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutum puanları üzerinde öğrenim türü (I. Öğretim, II. Öğretim) değişkenine göre yapılan t-testi sonuçları verilmiştir.

İlköğretim öğretmen adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutum düzeyleri öğrenim türüne (I. Öğretim, II. Öğretim) göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t_{(379)}=0.432$, $p>.05$]. II. Öğretimde öğrenim gören ilköğretim öğretmen adaylarının tutum düzeylerinin ($\bar{X}=70.589$), I. öğretimde öğrenim gören öğretmen adaylarına ($\bar{X}=70.029$) göre biraz daha yüksek olduğu ancak bunun anlamlı düzeyde bir farklılık yaratmadığı görülmektedir.

Tablo 4

Tutum Düzeyinin Öğrenim Türüne Göre t-Testi Sonuçları

Öğrenim türü	N	\bar{X}	S	Sd	t	p
I. Öğretim	240	70.029	11.792	379	0.432	0.666
II. Öğretim	141	70.589	12.881			

Bir başka ifadeyle I. öğretim ve II. öğretimde öğrenim gören öğretmen adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik benzer tutumlara sahip oldukları gözlenmektedir. Yıldız (2006), Okul Deneyimi II etkinliklerinin gerçekleştirilme olanağı ile öğrenim türü arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada, benzer şekilde I. ve II. öğretim öğrencileri arasında anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir.

Okul Deneyimi Derslerine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Yaşa Göre Farklılığı

Tablo 5'te ilköğretim öğretmen adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutum ölçeğinden aldıkları puanların yaş değişkenine göre ortalama, standart sapma ve yüzde gibi betimsel istatistikleri ile tek yönlü varyans analizi sonuçları verilmiştir.

Yaş değişkenine göre, öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğunun (%43) 22 yaşında olduğu görülmektedir. Bununla birlikte yaklaşık %21'inin 23 yaşında, %21'inin 21 yaşında, %3,7'sinin ise 20 yaşında olduğu gözlenmektedir. Araştırmada yer alan öğretmen adaylarının %11'i ise araştırmacılar tarafından "diğer" başlığı altında toplanan yaş grubunda yer almaktadır. Bu grupta yer alan öğrencilerin 23 yaşından büyük oldukları söylenebilir.

Tek yönlü varyans analizi sonuçları, öğretmen adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutumları ile yaşları arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir [$F(4-376)=1.594$, $p>0.05$]. Başka bir deyişle öğrencilerin tutumları yaşlarına göre anlamlı bir şekilde değişmemektedir. Bu konuda yapılan araştırmalara bakıldığında "yaş" değişkeninin incelenmediği görülmektedir.

Okul Deneyimi Derslerine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Mezun Olunan Lise Türüne Göre Farklılığı

Tablo 6'da ilköğretim öğretmen adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutum ölçeğinden aldıkları puanların mezun olunan lise türüne göre ortalama, standart sapma ve yüzde gibi betimsel istatistikleri ile parametrik olmayan istatistiklerden Kruskal Wallis H-testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 5

Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimi Dersine Yönelik Tutum Düzeylerinin Yaş Değişkenine Göre Betimsel İstatistik ve ANOVA Sonuçları

Yaş	N	\bar{X}	S	F	p
20 yaş	14	72.714	8.426	1.594	0.175
21 yaş	79	68.114	12.202		
22 yaş	165	70.369	12.245		
23 yaş	81	72.432	12.151		
Diğer	42	68.643	12.697		
Toplam	381	70.236	12.193		

Tablo 6

Öğretmen Adaylarının Tutum Düzeylerinin Mezun Olunan Lise Türü Değişkenine Göre Betimsel İstatistik ve Kruskal Wallis H-testi Sonuçları

Mezun olunan lise türü	N	\bar{X}	S	Sıra ort.	χ^2	p
Düz Lise	181	66.127	11.311	199.32	4.78	0.311
Anadolu Lisesi	85	69.640	13.044	192.01		
Anadolu Öğretmen Lisesi	34	73.354	13.223	164.24		
Süper Lise	73	73.160	12.519	178.05		
Diğer	8	67.444	13.374	223.94		
Toplam	381	69.065	12.193			

Mezun olunan lise değişkenine göre, öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğunun (%47,5'inin) Düz Liseden mezun olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının yaklaşık %22'sinin Anadolu Lisesinden, %19'unun Süper Liseden, %9'unun Anadolu Öğretmen Lisesinden mezun olduğu görülmektedir. Bunların dışında 8 öğrenci de Kolej, Açık Öğretim Lisesi, Çok Programlı Lise ve Özel Liseden mezun olmuştur. Sayıca bu öğrenciler çalışma grubunun çok küçük bir bölümünü oluşturduğundan araştırmacılar tarafından "Diğer" başlığı altında toplanmıştır.

Mezun olunan lise türü değişkeninde gruplar normal dağılım göstermediğinden tek yönlü varyans analizi yerine parametrik olmayan istatistiklerden Kruskal Wallis H-testi kullanılmıştır. Analiz sonuçları, çalışmaya katılan öğretmen adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutumları ile mezun oldukları lise türü arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir [$\chi^2_{(2)}=4.78$, $p>0.05$]. Araştırmada aritmetik ortalamalara bakıldığında; mezun olunan lise türü değişkeni açısından en yüksek

ortalamaya ($\bar{X} = 73.354$) sahip dolayısıyla en yüksek tutuma sahip öğrenci grubunu Anadolu Öğretmen Lisesi öğrencileri oluşturmaktadır. Ancak bu diğer gruplarla anlamlı bir fark oluşturacak düzeyde değildir. Anadolu Öğretmen Lisesinden mezun olan öğrencilerin ortaöğrenimlerinde aldıkları formasyon dersleri dikkate alındığında bu sonucun çıkması beklenen bir durumdur. Gerçekte bu liseden mezun olan öğretmen adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutumlarının daha yüksek çıkması beklenirken, mezun olunan lise türü tutum düzeyini etkilememiştir.

Okul Deneyimi Derslerine Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Tercih Nedenine Göre Farklılığı

Tablo 7’de öğretmen adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutum ölçeğinden aldıkları puanların öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenlerine göre ortalama, standart sapma ve yüzde gibi betimsel istatistikleri ile parametrik olmayan istatistiklerden Kruskal Wallis H-testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 7

Öğretmen Adaylarının Tutum Düzeylerinin Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedenine Göre Betimsel İstatistik ve Kruskal Wallis H-testi Sonuçları

Tercih nedeni	N	%	\bar{X}	S	Sıra Ort.	χ^2	p	Anlamlı fark
1. Kendi isteğim	237	62.2	72.207	11.866	208.97	22.79	0.001	(1- 2)
2. Ailemin isteği	29	7.6	64.069	12.671	135.09			(1-7)
3. Arkadaşlarımın etkisi	2	0.5	72.000	2.828	196.00			
4. Akraba veya tanıdıkların etkisi	8	2.1	68.625	12.569	180.38			
5. Devlette iş bulma olanağı düşüncesi	61	16.0	69.115	11.024	180.23			
6. Öğretmenlerimin yönlendirmesi	11	2.9	70.000	11.722	183.09			
7. Diğer	33	8.7	63.939	13.165	135.88			
Toplam	381	100.0	70.236	12.193				

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğunun (%62,2'sinin) öğretmenlik mesleğini kendi isteği ile tercih ettiği görülmektedir. Öğretmen adaylarının %16'sının devlette iş bulma olanağı düşüncesi ile öğretmenlik mesleğini tercih ettikleri, yaklaşık %7'sinin ailesinin isteği ile bu bölümü tercih ettiği, %3'ünün öğretmenlerinin yönlendirmesi ile %2'sinin akraba ve tanıdıklarının etkisi ile ve çok küçük bir kısmının (2 kişi) arkadaşlarının etkisi ile öğretmenlik mesleğini tercih ettikleri gözlenmektedir. Kocatürk (2006)'ün sınıf öğretmenliği bölümü öğretmen adaylarıyla yaptığı çalışmada da katılımcıların yaklaşık yarısının öğrenim gördüğü bölümü kendi isteği ile tercih ettiği görülmektedir.

Bunların dışında 33 öğrenci tercih nedeni olarak farklı açıklamalarda bulunmuşlardır. Öğrencilerin bu soruya verdikleri cevaplar araştırmacılar tarafından tek tek yazılmış, daha sonra benzer cevaplar gruplandırılmıştır. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenleri ile ilgili olarak farklı ifade ettikleri etmenler aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Tablo 8

Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Nedenleri-“Diğer” Boyutunda Yer Alanlar

Tercih nedeni	N
ÖSS'den aldığım puanın sadece bu bölüme yetmesi	15
Şans	4
Sözel bölümlerde en iyi mesleğin öğretmenlik olması	3
Anadolu öğretmen lisesinin etkisi	2
Başka çıkış yolum yoktu, mecburiyetten	1
Gönlümden geçen meslek olması	1
Babamın mesleği olması	1
Öğrencileri sevdiğimden	1
Yanlış tercih	1
Yapabileceğim tek işin bu olması	1
Okulun Demirci'de bulunması	1
Askerliğimi subay olarak yapabilmek için	1
Mesleğin aklıma yatması	1

Tercih nedeni değişkeninde gruplar normal dağılım göstermediğinden tek yönlü varyans analizi yerine parametrik olmayan istatistiklerden Kruskal Wallis H-testi kullanılmıştır. Kruskal Wallis H-testi sonuçları, çalışmaya katılan öğretmen adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutumları ile

öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenleri arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir [$\chi^2_{(2)}=22.79$, $p<0.05$]. Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında, okul deneyimi derslerine yönelik en yüksek tutuma öğretmenlik mesleğini kendi isteği ile tercih edenlerin sahip olduğu, bunu arkadaşlarının etkisiyle tercih edenlerin izlediği görülmektedir. Gruplar arasında en düşük tutuma sahip olanların ise öğretmenlik mesleğini ailesinin isteği ile tercih edenlerin ve “diğer” grubunda yer alanların olduğu görülmektedir. Tercih nedenleri arasındaki farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla grupların ikili kombinasyonları üzerinden yapılan Mann Whitney U-testi sonuçlarına göre, öğretmenlik mesleğini kendisi istediği için tercih eden öğrencilerin (208.97) okul deneyimi dersine yönelik tutumlarının, ailesinin isteği (135.09) ve “diğer” sebeplerden (araştırmada gruplandırılan sebeplerin dışında olanlar) dolayı öğretmenlik mesleğini tercih eden öğrencilerden (135.88) daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Diğer grubunda yer alan tercih nedenleri Tablo 8’de verilmektedir. Öğretmenlik mesleğini kendi isteği ile tercih eden öğrencilerin okul deneyimi derslerine yönelik tutumlarının daha yüksek olması beklenen bir sonuçtur.

Öğretmen Adaylarının Tutum Düzeylerinin Mesleki Gelecekleri Hakkındaki Düşüncelerine Göre Farklılığı

Tablo 9’da öğretmen adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutum ölçeğinden aldıkları puanların mesleki gelecekleri hakkındaki düşüncelerine ilişkin ortalama, standart sapma ve yüzde gibi betimsel istatistikleri ile parametrik olmayan istatistiklerden Kruskal Wallis H-testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 9

Öğretmen Adaylarının Tutum Düzeylerinin Mesleki Gelecekleri Hakkındaki Düşüncelerine İlişkin Betimsel İstatistik ve Kruskal Wallis H-testi Sonuçları

Mesleki gelecek	N	%	\bar{X}	S	Sıra ort.	χ^2	p	Anlamlı fark
Şevk ve heyecan duyuyorum	118	31.0	74.517	11.157	227.43	31.41	0.000	(1-2) (1-3)
Ümitliyim	209	54.9	69.828	11.445	186.89			(1-4)
Aldırış etmiyorum	12	3.1	64.583	10.942	136.79			(2-4)
Ümitsizim	42	11.0	61.857	13.820	124.57			
Toplam	381	100.0	70.236	12.193				

Öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğu (%55'i) mesleki gelecekleri hakkında ümitli olduğunu ifade etmektedir. Bu sonuç öğretmenlerin beklentilerine benzer olarak ümit verici bir neticedir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının %31'i mesleki geleceğinden şevk ve heyecan duymaktadır. Bu anlamda genel olarak bakıldığında öğrencilerin %86'sı mesleki gelecekleri hakkında olumlu düşüncelere sahiptir. Buna karşın öğretmen adaylarının %11'i mesleki gelecekleri hakkında ümitsiz olduğunu, %3'ü ise aldırış etmediğini ifade etmektedir.

Mesleki gelecek değişkeninde gruplar normal dağılım göstermediğinden tek yönlü varyans analizi yerine parametrik olmayan istatistiklerden Kruskal Wallis H-testi kullanılmıştır. Analiz sonuçları, çalışmaya katılan öğretmen adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutumları ile mesleki gelecekleri hakkındaki düşünceleri arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir [$\chi^2_{(2)}=31.41$, $p<0.05$]. Başka bir deyişle öğretmen adaylarının tutumları mesleki gelecekleri hakkındaki düşüncelerine bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında, öğretmen adaylarından en yüksek tutuma sahip olan grubun, mesleki geleceği hakkında şevk ve heyecan duyan grup olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin mesleki gelecekleri hakkındaki düşünceleri arasındaki farkların hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla, grupların ikili kombinasyonları üzerinden yapılan Mann Whitney U-testi yapılmıştır. Bu analizden elde edilen sonuçlara göre, A grubunda yer alan öğrencilerin okul deneyimi derslerine yönelik tutumları B, C ve D grubunda yer alanlardan; B grubunda yer alan öğrencilerin tutumları ise D grubunda yer alanlardan daha yüksektir ve farklar anlamlıdır.

Hergüner, Arslan ve Dünder (2002)'ın Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümü öğrencilerinin okul deneyimi dersini algılama düzeylerini ölçtükleri çalışmaya göre öğrencilerin büyük bir çoğunluğu öğretmenlik mesleğinin kutsallığına inanmakta ve öğretmenlik mesleğinin toplumdaki saygınlıklarını arttıracığını düşünmektedir.

Öğretmen Adaylarının Tutum Düzeylerinin Uygulama Okulunda Karşılaştıkları Problemin Kaynağına Göre Farklılığı

Çalışmada öğrencilerin 56'sı yani örneklem grubunun yaklaşık %15'i uygulama okulunda farklı nedenlerle problem yaşadığı belirtmiştir. Araştırmada bir beşke değişken olarak uygulama okulunda problemle karşılaşan öğretmen adaylarının hangi sebeplerden problem yaşadıkları belirlenmiştir. Tablo 10'da öğretmen adaylarının okul deneyimi derslerine

yönelik tutum ölçeğinden aldıkları puanların uygulama okulunda karşılaştıkları problemin kaynağına göre ortalama, standart sapma ve yüzde gibi betimsel istatistikleri ile parametrik olmayan istatistiklerden Kruskal Wallis H-testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 10

Öğretmen Adaylarının Tutum Düzeylerinin Uygulama Okulunda Karşılaştıkları Problemin Kaynağına Göre Kruskal Wallis H-testi Sonuçları

Problemin kaynağı	N	%	\bar{X}	S	Sıra ort.	χ^2	p
Okul idaresi	19	33.9	65.053	14.520	24.95	3.40	0.492
Uygulama öğretmeni	15	26.8	69.666	13.499	29.77		
Öğrenciler	7	12.5	68.143	14.837	26.93		
Diğer öğretmen adayı öğrenciler	2	3.6	63.000	9.899	19.50		
Diğer	13	23.2	73.000	8.456	34.46		
Toplam	56	100.0	68.446	12.929			

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının uygulama okulunda yaşadıkları problemlerin büyük bir çoğunluğunun okul idaresi (yaklaşık %34) ve uygulama öğretmeninden (yaklaşık %27) kaynaklandığı gözlenmektedir. Öğretmen adayları tarafından diğer problem kaynakları olarak öğrenciler ve diğer öğretmen adayı öğrenciler gösterilmektedir. Akkoç (2003)'un uygulama okulunda yaşanan problemin türü açısından bakıldığında araştırmasında yer alan öğrencilerin yaklaşık %25'i uygulama öğretmeni ile problem yaşamıştır. Bu çalışmaya göre problemler en çok öğrencilerle yaşamıştır (%36). Bu çalışmada da benzer şekilde en az problem diğer öğretmen adayı öğrencilerle yaşamıştır (%1,8).

Bunların dışında 13 öğrenci uygulama okulunda yaşadığı problemin kaynağı açısından farklı açıklamalarda bulunmuştur. Öğrencilerin bu soruya verdikleri cevaplar araştırmacılar tarafından tek tek yazılmış, daha sonra benzer cevaplar gruplandırılmıştır. Öğretmen adaylarının uygulama okulunda yaşadıkları problemin kaynağı olarak “diğer” şikkında ifade ettikleri etmenler şunlardır: “Bazı öğretmenlerin mesleğe olan duyarsızlığı ve çok katı olması (6 kişi)”, “Öğrencilere çok sert davranılması (3 kişi)”, “Yönetim ve öğretmenlerin bizi ciddiye almaması (2 kişi)”, “Kişiye ve tutuma göre ayrıcalıklı davranışlar (1 kişi)”, “Okulun ekonomik zorlukları (1 kişi)”, “Okulda çalışan görevliler (1 kişi)” ve “Bizden istenilen ders saati sayısı ile okulun verebileceği ders saati arasındaki fark (1 kişi)”.

Tablo 11

Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimi Derslerine Yönelik Görüşleri

Boyut	İçerik	N
İlgi ve Tutum	Bu dersin çok sıkıcı geçtiğini düşünüyorum	6
	Sadece gözlemci olduğum durumlarda bu dersten sıkılıyorum	5
	Bu dersin teorik kısmını sevmiyorum	1
	Staj dersi sayesinde öğretmenlik mesleğini daha çok sevdim	1
	Bu dersin gereksiz olduğunu düşünüyorum	1
	Eğitim hayatım boyunca aldığım en etkili ders olduğunu düşünüyorum	1
	Bu ders için 1 haftalık devamsızlık hakkının yetersiz olduğunu düşünüyorum	1
	Bu derste öğretmen ve öğretim elemanlarının daha anlayışlı olması gerektiğini düşünüyorum	1
	Bu dersin not merkezli olduğunu ve bu nedenle kişinin kendisini geliştirmesine fırsat tanımadığını düşünüyorum	1
Ders Sayısı ve Zaman	Son sınıfta 2 dönem boyunca uygulama olması gerektiğini, uygulama için bir dönemin yetersiz olduğunu düşünüyorum	5
	Okul deneyimi dersine daha fazla zaman ayırmak gerektiğini düşünüyorum	3
	Staj uygulamaları ders sayısının yetersiz olduğunu ve artırılması gerektiğini düşünüyorum	2
	Stajın büyük bir bölümünün zaman kaybı olduğunu düşünüyorum	2
	Okul deneyimi dersi haftada 1 gün olarak sınırlandırılmamalı, günlere dağıtılmalı	2
Kazanım	Okul deneyimi dersinin uygulama aşamasında amacına ulaşmadığını düşünüyorum	5
	Okul deneyimi dersinin bana öğrettiği en önemli şey hayalimizdeki öğrenciler ile gerçek öğrenciler arasında çok büyük fark olduğudur	1
	Stajın çoğu gözlem yaparak geçiyor ama gözlem formundaki maddeleri derste çoğunlukla göremiyoruz, bu nedenle yeterince deneyim kazanamıyoruz	1
	Bu ders bize öğretmenlik mesleğini sevdireyor	1
	Bu ders bizi okula daha çok yakınlştırıyor	1
Önemlilik	Bu dersin gerekli olduğunu düşünüyorum	7
	Okul deneyimi dersi bizim için çok önemli, mutlaka olmalı	6
	Bu dersin tecrübe kazanmamız açısından çok önemli olduğunu düşünüyorum	2
	Okul deneyimi dersi bu mesleğin olmazsa olmazıdır	1
İçerik	Okul deneyimi dersinde yazılan günlüklerin gereksiz olduğunu düşünüyorum	2
	Okul deneyimi dersinin işlevselliği ve uygulanma şekli açısından denetim yapmaya ve dönüt almaya uygun olmadığını düşünüyorum	1
	Staj dosyası tam olarak hazırlanamıyor çünkü dersler dosyayla uyumuyor	1
	Okul deneyimi dersinin teorik saatinde de ders anlatılması gerektiğini düşünüyorum	1
	Hem dosya hem de günlük doldurmanın anlamsız ve yorucu olduğunu düşünüyorum	1
	Öğretmenler eğitim-öğretim hakkında teorik bilgilerin uygulamasını yapıyorlar. Yani içtenlik, fedakârlık, sevgi boyutu eksik kalıyor	1
	Staj dosyasının her hafta doldurulmasının gereksiz olduğunu düşünüyorum	1
	Bize öğretilenler ile öğretmenlerin davranışları örtüşmüyor	1

Tablo 11

Öğretmen Adaylarının... (Devamı)

İstek	Daha çok ders anlatmayı isterim	1
	Uygulama yaptığım zaman öğretmenin gözlem yapmasını istemiyorum	1
	Okul yöneticilerinin bize karşı daha olumlu tutum sergilemelerini istiyorum	1
	Daha uzun süreli ve yararlı bir staj olmasını istiyorum	1
	Okul deneyimi dersi tıp fakültesi öğrencilerinde olduğu gibi son sınıfta intörlük şeklinde olmalı	1
	Staj okulundaki öğretmenler öneride bulunmuyorlar, onların öneri ve eleştirilerinden yararlanmak istiyorum	1
	İlk staj deneyiminin birinci sınıfta olmasını ve stajın sonunda gerçekten öğretmen olamayacakları ayıran geçerli bir sınav olmasını isterim	1
	Staj uygulamalarının 4 yıla yayılmasını istiyorum	1
	Okul deneyimi dersinde bizlere öğretmen olunca elde edeceğimiz haklarımızı da anlatsalar iyi olur	1
	Staj kontrolü okuldaki öğretmenler tarafından yapılsın	1
Yararlılık	Okul deneyimi dersinin yararlı olduğuna inanıyorum	5
	Okul deneyimi dersini; okul atmosferini yaşamak ve öğrencileri öğretmen gözüyle görmek bakımından yararlı buluyorum	1
	Stajı yapmış olmak için yapıyoruz, herhangi bir etkisinin olduğunu düşünmüyorum	1
Problem	Staj okulundaki öğretmenler bize gerekli ilgiyi göstermiyor, saygı duymuyor, öğrenciymiş gibi davranıyor, meslektaş olarak görmüyor, olumsuz tutum sergiliyor	15
	Günlükler staj okulundaki öğretmenler tarafından da okunabildiği için öğretmenleri yeterince içten ve objektif olarak eleştiremiyoruz	3
	Okul ile problem olacağı düşüncesiyle gözlemlerimiz hakkında rahat konuşmuyoruz, gerçekleri söyleyemiyoruz	3
	Öğretmenler bize yeterince saygı duymadığı için öğrenciler de duymuyor ve bizi öğretmen gibi görmüyorlar	3
	Stajlarda bizlere öğretmen sıfatı verilmiyor, ikinci sınıf öğretmen gibi davranılıyor	3
	Gittiğimiz okullarda fakültede öğrendiğimiz çağdaş öğrenme yöntemlerini uygulayamıyoruz	2
	Staj okulundaki öğretmenlerin bu dersin amacını bilmemesi en önemli eleştiri noktasıdır	2
	Okuldaki bazı bireylerin kendini ispatlama çabasında olmaları bizleri olumsuz durumlara düşürüyor	1
	Okulda öğrendiklerimizle staj dersindeki uygulamalar birbiriyle uymuyor	1
	Öğretmenler öğrencilere olumsuz tutum sergiliyor	1
	Söylenenler ve yazılanlar birbirini tutmuyor	1
	Düzenlemeler nedeniyle 9 haftanın 2-3 haftası verimsiz geçiyor. Okul-üniversite arasında uyum sağlanmalı	1
	Grupların daha az kişiden oluşması gerektiğini düşünüyorum	1

Tablo 11

Öğretmen Adaylarının... (Devamı)

Öneri	Bu dersin gözlemden çok uygulamaya yönelik olması gerektiğini ve her dönem konu anlatmamız gerektiğini düşünüyorum	15
	Stajda yalnızca kendi alanındaki (branşındaki) derslere girmem gerekir diye düşünüyorum. Böylece daha mutlu olurum, daha çok ders anlatabilir ve sıkılmam, uygulama yönünden daha fazla kazanç sağlarım	5
	Bu dersin amacına ulaşması için herkesin (öğretim elemanı, öğretmen, okul yönetimi, öğretmen adayı) daha bilinçli olması gerektiğini düşünüyorum	5
	Öğretmen adaylarının okuldaki ders anlatımları kamera ile çekilerek ve sadece adayın kendisine teslim edilerek eksikliklerini görmeleri sağlanabilir	1
	Okul deneyimi dersleri ilk 3 seneye dağıtılmalı, 4. sınıfta merkezi okullarda yıl boyu ücretli staj yapmalıyız	1
	Okul deneyimi dersinde öğretmen adayları öğretmenlere yardımcı olabilir, mesela materyal veya ölçme değerlendirme ile ilgili hazırlıklar yapabilirler	1
	Her hafta farklı bir sınıfa girmektense sabit bir sınıfa girip rehber öğretmenle birlikte çalışmak daha verimli olabilir	1
	Stajı herkesin kendi memleketinde yapması gerektiğini, bu durumda daha faydalı ve etkili olacağını düşünüyorum	1
	Öğretim elemanları her hafta staj dosyasını kontrol etmek yerine mülakat yapmalı	1
	Daha motive edici revizyonlar yapılmalı	1

Problemin kaynağı değişkeninde gruplar normal dağılım göstermediğinden tek yönlü varyans analizi yerine parametrik olmayan istatistiklerden Kruskal Wallis H-testi kullanılmıştır. Analiz sonuçları, öğretmen adaylarının okul deneyimi dersine yönelik tutumları ile uygulama okulunda yaşadıkları problemin kaynağı arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir [$\chi^2_{(2)}=3.40, p<0.05$].

Öğrencilerin Okul Deneyimi Derslerine Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Öğrencilerin okul deneyimi derslerine yönelik görüşleri içerik analizi yoluyla değerlendirilmiştir. Bu analiz insanların söyledikleri ve yazdıklarının açık talimatlara göre kodlanarak nicelleştirilmesi süreci olarak tanımlanabilir. Yıldırım ve Şimşek (1999)'e göre verilerin nicelleştirilmesi; temel olarak güvenilirliği arttırmak, yanlışlığı azaltmak ve kategoriler arasında karşılaştırmalar yapmak amacıyla yapılmaktadır. İçerik analizi sonuçları genellikle frekans veya yüzde tabloları şeklinde sunulur (Balcı, 2007). Bu amaçla katılımcıların okul deneyimi derslerine yönelik görüşleri kendi özgün ifadelerine dayalı olarak kodlanmış, kategorileştirilmiş ve analiz edilmiştir. Öğretmen adaylarının görüşlerine uygulanan içerik analizi sonucunda ifadelerin; ilgi ve tutum, ders sayısı ve zaman, kazanım, önemlilik, içerik, istek, yararlılık, problem ve öneri olarak dokuz kategori altında toplandığı görülmektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada öğretmen adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutumları ve görüşleri irdelenmiştir. Çalışmada farklı bölümlerde öğrenim görmekte olan 381 öğrencinin tutumları ve görüşleri alınmıştır. Öğretmen adaylarının tutumları araştırmada ele alınan değişkenler açısından farklılık göstermektedir.

Tutum ölçeğinde, 20 sorunun tamamına 3 verildiğini düşündüğümüzde ortalama puanın 60 olduğunu görmekteyiz. Bu durumda araştırmaya katılan öğretmen adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik genel olarak tutum düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir ($\bar{X} = 70.236$). Bu da öğretmenlik mesleğinin gözlenmesi ve uygulanması örneklerini sunması bağlamında oldukça önemli dersler olan Okul Deneyimi I ve Okul Deneyimi II dersleri açısından istenen bir sonuçtur.

Çalışmada okul deneyimi derslerine olan tutum üzerinde etkisi araştırılan değişkenlerden biri cinsiyettir. Araştırmanın sonuçlarına göre öğretmen adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutumları cinsiyete göre değişmemektedir. Bu sonuç Rıza ve Hamurcu (2000), Güzel ve Oral (2008) ve Yıldız (2006)'ın çalışmalarıyla benzerlik göstermektedir. Araştırmada bir diğer bağımsız değişken olarak incelenen öğrenim görülen bölüm açısından da okul deneyimi derslerine yönelik tutumda bir farklılık yoktur. Katılımcılar; Fen Bilgisi Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği olmak üzere dört farklı bölümde öğrenim görmektedir. Bu öğrenci gruplarından en yüksek ortalama ($\bar{X} = 71.629$) Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğrencilere aittir. Ancak gruplar arasındaki farklar anlamlı değildir. Farklı bölümlerde öğrenim görme açısından benzer bir sonuç Saraç (2004)'ın çalışmasında gözlenmektedir. Araştırmada yer alan öğrencilerin I. ya da II. Öğretimde öğrenim görmeleri açısından iki grup arasında anlamlı bir farklılık yoktur yani her iki grubun okul deneyimi derslerine yönelik tutumları benzerdir. Bu sonuç Yıldız (2006)'ın çalışması ile paralellik göstermektedir.

Araştırmada incelenen bir diğer değişken yaştır. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu (%43) 22 yaşındadır. Bulgular öğretmen adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutumları ile yaşları arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Mezun olunan lise türü ile öğretmen adaylarının tutumları arasında da anlamlı bir farklılık yoktur. Oysa Anadolu Öğretmen Lisesi mezunları öğretmenlik mesleğine yönelik farklı formasyon dersleri almaktadırlar. Bu nedenle bu liseden mezun olan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine ilk adım olan okul deneyimi derslerine yönelik tutumları arasında

anlamli farklılık olmaması beklenmeyen bir sonuçtur. Çalışmada öğrencilere öğretmenlik mesleğini neden tercih ettikleri sorulmuştur. Öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğu (%62'si) kendileri istedikleri için bu bölümü seçtiklerini ifade etmişlerdir. Kocatürk (2006)'ün sınıf öğretmenliği bölümü öğretmen adaylarıyla yaptığı çalışmada da katılımcıların yaklaşık yarısının öğrenim gördüğü bölümü kendi isteği ile tercih ettiği görülmektedir. Kişinin isteyerek seçtiği meslekte severek çalışacağı düşünüldüğünde bu bulgu istenen bir sonuçtur. Ancak araştırmaya katılan öğretmen adaylarının; devlette iş bulma olanağı düşüncesi, ailenin isteği, öğretmenlerin yönlendirmesi ve sınavdan aldığı puanın bu bölüme yetmesi gibi daha pek çok tercih sebebi vardır. Bu sebeplerden bir kısmı araştırmacılar tarafından “diğer” başlığı altında toplanmıştır. Öğretmen adayları tarafından ifade edilen bu grupta yer alan başlıca tercih sebepleri; “sınavdan alınan puanın sadece bu bölüme yetmesi”, “şans”, “sözel bölümlerin içinde en iyisinin öğretmenlik mesleği olması”, “Anadolu öğretmen lisesinin etkisi”, “yanlış tercih” vb.dir. Araştırmanın bulgularına göre bu sebepleri tercih nedeni olarak gösteren ve ailesinin isteği ile öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutumları, öğretmenlik mesleğini kendi istediği için tercih eden öğretmen adaylarına göre daha düşüktür. Bu sonuç mesleği isteyerek tercih eden öğretmen adaylarının başta okul deneyimi gibi uygulamalı bir ders olmak üzere tüm derslere daha ilgili olması, mesleğin gereklerini daha iyi öğrenmeye çalışması ve sevmesi ile açıklanabilir.

Araştırmada öğretmen adaylarına mesleki gelecekleri hakkında ne düşündükleri sorulmuştur. Öğretmen adaylarının %55'i ümitli olduğunu, %31'i ise şevk ve heyecan duyduğunu ifade etmiştir. Bu durumda örnekleme de yer alan öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğunun (%86'sının) mesleki geleceği hakkında olumlu duygulara sahip olduğu söylenebilir. Örneklemin kalan kısmı ise mesleki geleceği hakkında ümitsiz olduğunu ya da aldırış etmediğini ifade etmektedirler. Araştırma bulgularına göre okul deneyimi derslerine yönelik tutumları en yüksek olan öğrenci grubu beklenen şekilde mesleki geleceği hakkında şevk ve heyecan duyan öğrenci grubudur. En düşük tutuma sahip öğrenciler ise mesleki gelecekleri hakkında ümitsiz olduğunu söyleyen grupta yer alan öğrencilerdir. Öyle görünüyor ki mesleki gelecekleri hakkında olumsuz tutuma sahip öğrencilerin okul deneyimi derslerine yönelik tutumları da paralel olarak daha düşük, olumlu tutuma sahip öğrencilerin tutumları ise daha yüksektir. O halde öncelikle öğretmen adaylarının mesleki gelecekleri hakkında neden olumsuz duygu ve düşüncelere sahip oldukları irdelenmeli ve bunu değiştirmek için gerekli önlemler alınmalıdır.

Araştırmada bir başka değişken olarak, okul deneyimi dersleri ile ilgili problem yaşayan öğrencilerden bunun kaynağını belirtmeleri istenmiştir. Sonuçlara göre uygulamada yer alan öğrencilerin en çok okul idaresi ve uygulama öğretmeni ile problem yaşadığı görülmektedir. Bu durumu öğretmen adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik görüşleri bölümünde daha ayrıntılı olarak görmekteyiz. Öğretmen adaylarının bir kısmı okuldaki uygulama öğretmenlerinin onlara karşı olan tutum ve davranışlarının olumsuz olduğunu belirtmektedir. Bu öğrenciler uygulama öğretmenlerinden gerekli ilgiyi görmediklerini ve meslektaş olarak görülmediklerini ifade etmektedirler. Katılımcıların bir kısmı uygulama öğretmenlerinin onlara saygı duymadığını ve bu sebeple okuldaki öğrencilerin de onlara saygı göstermediğini, onlara öğretmen gibi davranmadıklarını belirtmektedir. Ayrıca öğretmen adayları uygulama öğretmenlerinin bu dersin amaçlarını yeterince bilmediklerini ifade etmektedirler. Akkoç (2003)'un çalışmasına göre örneklem grubunun yaklaşık %12'si uygulama öğretmenleri ile uyum problemi yaşamışlardır. Bir başka çalışmada yine öğretmen adaylarının uygulama öğretmenleri hakkında genel olarak olumsuz düşündükleri, uygulama öğretmenlerinden memnun olmadıkları görülmektedir (Yıldız, 2006). Kocatürk (2006)'ün araştırma bulgularına göre ise öğretmen adayları uygulama öğretmenleri ve uygulama öğretim elemanları tarafından yeterince yönlendirilmediklerini düşünmektedirler. Yeşil ve Çalışkan (2006)'ın öğretmen adaylarının Okul Deneyimi I dersinden duyuşsal, bilişsel ve davranışsal beklentileri ve bunların karşılanma düzeyini inceledikleri çalışmasına göre öğretmen adayları bu derse yönelik en çok duyuşsal beklentiye, en az da bilişsel beklentiye sahiptir. Aday öğretmenlerin duygularını etkileyebilecek faktörlerden bazıları karşılarındaki kişilerin güler yüz, hoşgörü ve güven vericilik gibi duyuşsal özellikleridir (Yeşil ve Çalışkan, 2006). Bu sonuçlar değerlendirildiğinde öğretmen adayının okul deneyimi derslerine yönelik tutum ve davranışları üzerinde uygulama öğretmenlerinin onlara olan davranışlarının etkili olabileceği söylenebilir. Bu bağlamda uygulama okullarında çalışılacak öğretmenlerin seçimine dikkat edilmelidir. Nitekim Azar (2003)'ün çalışma bulgularına göre katılımcılar uygulama öğretmenin seçiminde belli kriterler aranmadığını bu sebeple bu işi gerektiği gibi yerine getiremeyecek öğretmenlerin seçildiğini, işin gereklerini yerine getirebilecek öğretmenlerin ise seçilmeyebildiğini söylemektedirler.

Araştırmada öğretmen adayları bunların dışında başka bazı problemler de ifade etmişlerdir. Örneğin; okul deneyimi dersleri ile ilgili hazırlanmış oldukları günlüklerde öğretmenleri yeterince objektif değerlendirmelerine fırsat verilmemesi, fakülte'deki derslerde öğrendikleri çağdaş öğrenme

yöntemlerini uygulayamamaları, okulda öğrendikleri ile staj dersindeki uygulamaların birbiriyle çelişmesi, söylenenlerle yazılanların birbiriyle uyuşmaması gibi. Yapıcı ve Yapıcı (2004)'nın öğretmen adaylarının Okul Deneyimi I dersine yönelik görüşlerini incelediği çalışmalarında da benzer sonuçlar gözlenmektedir. Öğretmen adayları üniversitede anlatılan ve söylenenlerle okulda anlatılan ve söylenenlerin (kurallar açısından, bilimsel bilgi açısından vb.) birbiriyle çeliştiğini söylemektedirler (Yapıcı ve Yapıcı, 2004). Benzer şekilde bu araştırma kapsamında incelenen öğrenciler de uygulama okulundaki statülerinin belirsizliği açısından (öğretmen mi, öğrenci mi, öğretmen adayı mı?) problem yaşadıklarını belirtmekte ve bunun daha açık ve net hale getirilmesini istemektedirler.

Yukarıda da ifade edildiği gibi öğretmen adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik görüşleri de alınmıştır. Bu görüşler incelenip kategorileştirildiğinde ifadelerin; ilgi ve tutum, ders sayısı ve zaman, kazanım, önemlilik, içerik, istek, yararlılık, problem ve öneri olarak dokuz kategori altında toplandığı görülmektedir. İlgi ve tutum boyutu incelendiğinde öğrencilerin bir kısmının dersi gereksiz gördüğü, sıkıldığı ve sevmediği yani olumsuz tutum gösterdiği görülmektedir. Ancak bazı öğrenciler ise bu ders sayesinde öğretmenlik mesleğini çok sevdiğini, eğitim hayatı boyunca aldığı en önemli ders olduğunu ifade ederek olumlu tutumlara sahip olduklarını göstermişlerdir.

Ders sayısı ve zaman boyutuna bakıldığında ise genellikle öğretmen adaylarının bu dersin saatinin ve sayısının artırılması gerektiğini düşündükleri ortaya çıkmaktadır. Öğrenciler özellikle uygulama için bir dönemlik süreyi yetersiz görmekte ve uygulama saatinin atırılması, haftanın bir günü olarak sınırlandırılmayıp farklı günlere yayılması gerektiğini söylemektedirler. Oklu Deneyimi I dersi ile ilgili yürütülen Oğuz (2004)'un çalışmasına göre öğrenciler bu dersin hangi dönem ve ne uzunlukta olması gerektiği ile ilgili de görüş bildirmişlerdir. Öğretmen adaylarının bazılarının görüşlerine göre bu ders, en az 6 dönem boyunca devam etmelidir. Kudu, Özbek ve Bindak (2006)'ın araştırmasında yer alan öğrencilerin yaklaşık yarısı benzer şekilde okul deneyimi program süresinin okulu ve öğrencileri tanımak için yeterli olmadığını belirtmektedirler.

Okul deneyimi dersleri öğretmen adayları tarafından hem yararlı hem de gerekli olarak görülmektedir. Öğrenciler bu dersleri; “tecrübe kazanmamız açısından çok önemli, yararlı, mutlaka olmalı, mesleğin olmazsa olmazı” olarak nitelemektedirler. Konuyla ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında genellikle öğrencilerin büyük bir çoğunluğu okul deneyimi derslerini öğretmenlik mesleği için önemli bulmakta ve bu ders için ayrılan

iki dönemlik süreyi yeterli bulmamaktadır (Hergüner, Arslan ve Dünder, 2002; Harmandar ve diğerleri, 2000; Azar, 2003). Köroğlu, Başer ve Yavuz (2000)'un okullarda yapılan uygulama çalışmalarının değerlendirilmesine yönelik olan araştırmalarında, öğretmen adaylarının büyük bir kısmı okul deneyimi derslerinde iletişim kurma, sınıf yönetimi ve temel öğretmenlik becerilerinde deneyim kazandıklarını belirtmektedirler.

Oğuz (2004)'un çalışmasına göre Okul Deneyimi I dersinin öğretmen adaylarının mesleğe karşı bakışlarını olumlu yönde etkilediği görülmektedir. Katılımcılar özellikle öğretmenlik mesleğini tanımaya fırsat vermesi, mesleğin sorumluluk, sabır ve özveri gerektirdiğini öğretmesi bakımından Okul Deneyimi I dersinin önemli olduğunu düşünmektedirler. Benzer şekilde Kudu, Özbek ve Bindak (2006)'ın araştırmasında yer alan katılımcıların hemen hemen tamamı (%96.5) okul deneyimi dersinin yararlı bir çalışma olduğunu, büyük bir kısmı (yaklaşık % 90) ise bu uygulamalarla öğretmenlik deneyimi kazandığını ifade etmektedirler. Bu araştırmada katılımcılar öğretmenlik mesleği açısından bu dersin kendilerine yararlı olduğunu belirtmişler ancak bununla birlikte öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğu okul deneyimi sırasında mesleki bilgilerinin yetersiz olduğunu, kendilerini geliştirmeleri gerektiğini, bu mesleğin düşündüklerinden daha zor olduğunu fark ettiklerini belirtmişlerdir. Aksu ve Demirtaş (2006)'ın çalışmasında yer alan öğretmen adayları ise Okul Deneyimi II dersi sayesinde öğretmenlik mesleğini yaparak-yaşayarak öğrendiklerini ve alan bilgilerinin arttığını ifade etmektedirler. Bir başka çalışmada ise öğrencilerin Okul Deneyimi I dersini almadan önce ve aldıktan sonra öğretmenlik mesleğine olan bakış açılarının değiştiği gözlenmektedir. Bu dersi almadan önce öğretmenlik mesleğinin kolay olduğunu düşünen öğrencilerin, dersi aldıktan sonra bu mesleğin o kadar kolay olmadığını düşündükleri görülmüştür (Özdemir ve Çanakçı, 2005). Bu sonuçlara göre öğretmenlik mesleğinin daha yakından tanınması anlamında okul deneyimi derslerinin yararlı olduğu ortadadır.

Oğuz (2004)'un Okul Deneyimi I dersinin öğretmen adayları üzerine etkilerini incelediği araştırmada öğretmen adayları, öğretmenlik mesleğinin özelliklerini görüp tanımak, mesleğin önemini anlamak ve mesleğe güdülenmek gibi sebeplerle bu dersin öğretmen eğitimi programlarında bulunması gerektiğini belirtmişlerdir. Benzer şekilde Yapıcı ve Yapıcı (2004)'nın çalışmasına göre öğretmen adayları, Okul Deneyimi I dersinin öğretmenlik mesleğini tanımadaki yararlı olduğunu söylemektedirler. Yıldız (2002)'in çalışmasına göre ise Okul Deneyimi I ve Okul Deneyimi II derslerinin mesleki yeterlilikleri kazandırma, kişisel becerileri geliştirme ve öğretmenliğe olan ilgiyi artırma açısından yeterli bulunmadığı görülmektedir.

Öğretmen adaylarının görüşlerinin “öneri” boyutunda yer alan maddelerinden ilki ve en çok tekrar edileni bu dersin gözlemden çok uygulamaya yönelik olması gerektiğidir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının beşi stajda sadece kendi branşındaki derslere girmesinin ona daha fazla kazanç sağlayacağını düşünmektedir. Benzer şekilde Kudu, Özbek ve Bindak (2006)’ın araştırmasında yer alan öğrenciler kendi branşı dışında kalan dersleri “gereksiz ders” olarak algılamış ve bu dersleri gözlemlenmenin gereksiz olduğunu ifade etmişlerdir. Yıldız (2006)’ın araştırmasına göre ise öğretmen adayları şu önerilerde bulunmuşlardır; uygulama okullarında sadece gözlem yapılmamalı uygulamaya ağırlık verilmeli, uygulama öğretmenleri ve okul yönetimi daha yardımsever ve anlayışlı olmalı, uygulama saatleri bir günle sınırlı kalmayıp haftanın birkaç gününe yayılmalı, fakülte ve uygulama okulu arasındaki işbirliği ve iletişim artırılmalıdır.

Bulgulara dayalı olarak öğretmen adaylarının Okul Deneyimi I ve Okul Deneyimi II derslerine yönelik tutumlarını olumlu yönde arttırmak için öğretmen adaylarının, öğretim elemanlarının ve uygulama okulu çalışanlarının görüşlerinden yararlanılmalı ve bu derslere yönelik yeni yapılandırmalara gidilmesi önerilebilir. Okul Deneyimi I ve Okul Deneyimi II derslerinin amacına ulaşabilmesi için uygulama okulu, öğretmen adayı ve öğretim elemanı üçgeni arasında güçlü bir iletişim olmalıdır. Bu yolla öğrencilerin uygulama okulunda yaşadıkları pek çok sorun kısa sürede ve kolayca çözülebilir. Bu dersler sayesinde uygulama okulundaki öğretmenler de bilgilerini yenileyebilirler. Çünkü öğretmen adayı sınıf ortamında üniversitede öğrendiği yeni öğrenme ve öğretme stratejilerini kullandığında onu gözlemleyen okul öğretmeni bunlarla ilgili farklı bilgiler edinebilir. Bu bağlamda uygulama okulu öğretmenleri ile öğretmen adayları okul deneyimi derslerinin son haftasında bir toplantı yaparak karşılıklı bilgi alışverişinde bulunabilirler.

Kaynakça/References

- Akkoç, V. (2003). *Türkiye’de beden eğitimi ve spor yüksek okullarında öğrenim gören öğretmen adayı öğrencilerin okul deneyimi I, II ve öğretmenlik uygulaması derslerinde karşılaştıkları problemlerin belirlenmesi ve çözüm önerileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Aksu, M. B. & Demirtaş, H. (2006). Öğretmen adaylarının okul deneyimi II dersine ilişkin görüşleri (İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi örneği). *İ.Ü.*

- Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7 (11), 3–21.
http://web.inonu.edu.tr/~efdergi/dergi/aksu_demirtas.pdf adresinden 2 Temmuz 2008 tarihinde edinildi.
- Azar, A. (2003). Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerine ilişkin görüşlerinin yansımaları. *Milli Eğitim Dergisi*, 159.
<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/159/azar.htm> adresinden 2 Temmuz 2008 tarihinde edinildi.
- Balcı, A. (2007). *Sosyal bilimlerde araştırma: yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Eraslan, A. (2008). Fakülte-okul işbirliği programı: matematik öğretmeni adaylarının okul uygulama dersi üzerine görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 95–105.
<http://193.140.216.63/200834ALY%20ERASLAN.pdf> adresinden 5 Temmuz 2008 tarihinde edinildi.
- Ergüneş, Y. (2005). Okul deneyi dersi uygulamasının öğrenciler tarafından amacına uygun olarak yapıp yapılmadığının değerlendirilmesi. *Balikesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8 (13), 106–128.
<http://sbe.balikesir.edu.tr/dergi/edergi/c8s13/makale/c8s13m11.pdf> adresinden 10 Temmuz 2008 tarihinde edinildi.
- Güzel, H. & Oral, İ. (2008). S.Ü. eğitim fakültesi OFMAE bölümü öğrencilerinin okul deneyimi etkinlikleri üzerine bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25. <http://egitim.selcuk.edu.tr/Egt-Fak-Dergi/Basimda/EFD-2008-049.pdf> adresinden 25 Haziran 2008 tarihinde edinildi.
- Harmandar, M., Bayrakçeken, S., Kıncal, R. Y., Büyükkasap, E. & Kızılkaya, S. (2000). Kazım Karabekir Eğitim Fakültesinde “okul deneyimi” uygulaması ve sonuçlarının değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 148.
<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/148/1.htm> adresinden 7 Temmuz 2008 tarihinde edinildi.
- Hergüner, G., Arslan, S. & Dünder, H. (2002). Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin okul deneyimi dersini algılama düzeyleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (11), 44–58.
<http://egitimdergi.pamukkale.edu.tr/> adresinden 7 Temmuz 2008 tarihinde edinildi.
- Kılıncı, A. & Salman, S. (2007). Okul deneyimi derslerine yönelik tutum ölçeği geliştirilmesi. *G. Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27 (1), 23–35.
<http://www.gefad.gazi.edu.tr/window/dosyapdf/2007/1/2007-1-23-35-2-ahmetkilincveselahattinsalman.pdf> adresinden 10 Haziran 2008 tarihinde edinildi.

- Kocatürk, F. (2006). *Okul deneyimi II dersi ile ilgili uygulama öğretim elemanlarının, uygulama öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Köroğlu, H., Başer, N. & Yavuz, G. (2000). Okullarda uygulama çalışmalarının değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 85–95. <http://193.140.216.63/200019HAYRETTİN%20KÖROĞLU.pdf> adresinden 17 Temmuz 2008 tarihinde edinilmiştir.
- Kudu, M., Özbek, R. & Bindak, R. (2006). Okul deneyimi-I uygulamasına ilişkin öğrenci algıları (Dicle Üniversitesi örneği). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (15), 99–109, ISSN:1304–0278. www.e-sosder.com adresinden 26 Haziran 2008 tarihinde edinildi.
- MEB. (1998). Öğretmen Adaylarının Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Eğitim Öğretim Kurumlarında Yapacakları Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Yönerge. Ankara: Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü.
- Oğuz, A. (2004). Okul deneyimi I dersinin öğretmen adayları üzerindeki etkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11, 141–163. <http://sbe.dumlupinar.edu.tr/11/141-163.pdf> adresinden 30 Haziran 2008 tarihinde edinildi.
- Özdemir, A.Ş. & Çanakçı, O. (2005). “Okul Deneyimi I” dersinin öğretmen adaylarının öğretim-öğrenme kavramlarına ve öğretmen-öğrenci rollerine bakış açıları üzerindeki etkileri. *İlköğretim-Online*, 4 (1), 73–80. <http://ilkogretim-online.org.tr/vol4say1/v04s01m7.pdf> adresinden 30 Haziran 2008 tarihinde edinildi.
- Rıza, T. & Hamurcu, H. (2000). Sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerinin okul deneyimi ve öğretmenlik uygulamasına yönelik görüşleri. IV. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu, 15-16 Ekim, Pamukkale Üniversitesi, PAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi 2000, Sayı:8, Özel Sayı, Denizli. <http://egitimdergi.pamukkale.edu.tr> adresinden 1 Temmuz 2008 tarihinde edinildi.
- Saraç, G. (2004). Güzel sanatlar eğitimi bölümü öğrencilerinin okul deneyimi I dersine yönelik ilgileri ve beklentileri. <http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/G-Sarac.pdf> adresinden 15 Haziran 2008 tarihinde edinildi.
- Yapıcı, Ş. & Yapıcı, M. (2004). Öğretmen adaylarının okul deneyimi I dersine ilişkin görüşleri. *İlköğretim Online*, 3 (2), 54–59. <http://ilkogretim-online.org.tr/vol3say2/v03s02m6.pdf> adresinden 13 Temmuz 2008 tarihinde edinildi.
- Yeşil, R. & Çalışkan, R. (2006). Okul deneyimi I dersinden öğrencilerin beklentileri ve bu beklentilerin karşılanma düzeyi. *Türk Eğitim Bilimleri*

Fatma Şaşmaz Ören, Ömer Seyfettin Sevinç & Ertuğrul Erdoğan

Dergisi, 4 (1), 55–72. http://www.tebd.gazi.edu.tr/arsiv/2006_cilt4/sayi_1/55-72.pdf adresinden 1 Ağustos 2008 tarihinde edinildi.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (1999). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldız, E. (2002). *Okul deneyimi I ve okul deneyimi II derslerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Yıldız, H. (2006). *YÖK/dünya bankası milli eğitimi geliştirme projesi kapsamında yer alan okul deneyimi II etkinliklerinin değerlendirilmesi (Sivas ili Cumhuriyet Üniversitesi örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.

İletişim/Communication:

Yrd. Doç. Dr. Fatma Şaşmaz Ören
Celal Bayar Üniversitesi
Demirci Eğitim Fakültesi
İlköğretim Bölümü Demirci/MANİSA,
e-mail: fsasmaz@gmail.com

Received: 06/09/2008

Revision: 09/02/2009

Accepted: 04/01/2009